

„Kifogyhatatlan volt a bölcsességekből” – Virág Irénre emlékezünk

Mogyorósi Zsolt

az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem főiskolai docense,
mogyorosi.zsolt@uni-eszterhazy.hu

„Virág Irén eredményekben gazdag pályafutása példát teremtett munkatársai és tanítványai számára is. Neveléstörténeti kutatásai mellett a pedagógusképzés egyik meghatározója képviselője is volt.”

Kulcsszavak: Virág Irén, tanárképzés

DOI: 10.37205/TEL-hun.2023.3.06

Két szomorú hónap eltelt azóta, hogy Irén eltávozott közülünk. Nekünk – intézeti kollégáinak az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Intézetében és közeli munkatársainak szeretett Pedagógia Tanszékén, csakúgy, mint barátainak egyetemünk falain kívül és belül – azonban érzékletesen élünk képekben van jelen derűs, szelíden türelmes, intelligens személyisége. Számunkra szinte még felfoghatatlan a veszteség, ám ő vigasztalna és biztatna minket elsőként, hogy „legyetek türelmesek, állhatatosak, vigyázzatok egymásra, és vigyétek tovább a dolgainkat”. Ebben az írásban pályáivét felrajzolva, a pedagógusképzésben és a tudományban betöltött szerepét fókuszba állítva, közösségünk meghatározó tagjaként emlékezünk rá.

Virág Irén 2008 őszén érkezett az Eszterházy Károly Főiskola Neveléstudományi Tanszékére Nagy Mária tanszékvezető hívására a neveléstudományok terén frissen megszerzett, summa cum laude minősítésű PhD-fokozatának birtokában. Doktori tanulmányait 2002 és 2006 között a Debreceni Egyetem Interdiszciplináris Társadalomtudományok és Bölcsészettudományok Doktori Iskola A nevelés és művelődés társadalmi-történeti összefüggései doktori programjában végezte. Disszertációjának címe: *Az arisztokrácia neveltetése Magyarországon (1790–1848)*. Érkezésekor már jelentős oktatói tapasztalatokkal rendelkezett, hiszen 2000-től főállásban a Német Nyelv és Irodalom Tanszék oktatója volt a főiskolán, ezt megelőzően pedig középiskolai tanárként ötéves szakmai gyakorlatra is szert tett. Tan-

széki munkatársként emlékszem, hogy új kollégánkként sok új tárgyat kellett az elkövetkező szemeszterekben tanítania, s ehhez kapcsolódóan egy-két esetben tudtam neki segíteni tapasztalataimmal. Irén mindig lelkiismeretesen, precízen és professzionálisan felkészült oktatási feladataira, ez a kezdetektől jellemezte, még akkor is, amikor később vezetői feladatai és egyéb, növekvő komplexitású megbízatásai szűk határidők közé szorították. Közösen tartott kurzusainkra történő felkészüléseink, majd az értékelések mindig tanulási folyamatok voltak, az értékelő megbeszélések pedig arra ösztönöztek bennünket, hogy jobbak, hatékonyabbak legyünk. Az évek során tanított neveléstörténeti, didaktikai és a pedagógusmesterséghez kapcsolódó tárgyakat, a tanárképzés pedagógiai moduljának tárgyait. Oktatott alapképzésen, mesterképzésen, szakvizsgára irányuló tanártovábbképzésen, felsőoktatás-pedagógiai továbbképzéseken és doktori képzéseken egyaránt. Két doktori iskolában is vezetett kurzusokat neveléstudományi témákban Pécsen és Egerben.

Irén az egységünkben kiemelkedő aktivitással eltöltött 15 esztendőben a szűkebb körű oktatási, témavezetői és vizsgáztatói tevékenységek mellett képzésfejlesztési, képzésszervezési, akkreditációs és szakfelelősi feladatokat végzett, vezetői pozíciókat töltött be. 2010-ben Sallai Éva tanszékvezetőjeként megbízta a neveléstudományi mesterszak akkreditációs feladatainak koordinálásával. Az akkreditációs folyamat alatt Irén és a kollégák is rengeteget tanultak mind Évától, mind Falus Ivántól. A megszerzett tapasztalatokat gyarapította később az osztatlan tanárképzés tanári moduljainak akkreditációs tevékenységeiben való részvételével. A szakok akkreditációján kívül szakmai továbbképzések akkreditációjában is oroszlánrészt vállalt, legutóbb júniusban és júliusban dolgoztunk együtt egy továbbképzési program akkreditációján, amely mentorálási alapokat kíván adni tanároknak és tanítóknak. A különböző képzésekhez elektronikus tananyagokat írt önállóan, szerzőtárssal vagy szerzőtársakkal. Idén nyáron készült el a *Fókuszban az iskola* című tananyagunk, aminek még örülhetett, köszönve Orgoványi-Gajdos Judit, Zagyváné Szűcs Ida és az én munkámat is. Akkor még nem tudtuk, hogy ez lesz az utolsó közös képzési anyagunk. Irén az évek során szakfelelőse lett a neveléstudomány mesterszakknak, a szakvizsgára irányuló pedagógus-továbbképzésben a gyakorlatvezető mentortanár szaknak, továbbá az osztatlan tanárképzés pedagógiai moduljának. 2013-tól fontos szerepet töltött be a tanítóképzés egri újraindításának előkészítésében a Comenius Kar óvo- és tanítóképző szakmai programját átdolgozó tantervi bizottság vezetésével.

A tanítóképzés aktuális akkreditációs és koordinátori feladatait a Neveléstudományi Intézet Pedagógia Tanszék tanszékvezetőjeként 2014-től 2020-ig látta el. Vezetői pozícióba először 2013 februárjában került, ekkor lett a Neveléstudományi Tanszék tanszékvezetője. 2014. szeptember 1-től a tanszék a Pedagógia Tanszék nevet vette föl. Tanszékvezetői kinevezését követően két alkalommal megbízással látta el a Neveléstudományi Intézet intézetigazgatói feladatait, majd 2017-től intézetigazgatóként és tanszékvezetőként tevékenykedett, humánerőforrás-fejlesztési feladatokat látott el, segítette az intézet oktatói utánpótlásának biztosítását és a kollégák tudományos és szakmai előmenetelét. Mindig fontosnak tartotta a hallgatók tehetséggondozását. Rendkívül örült, amikor egy tehetséges alapszakos hallgatónk TDK-tevékenységet folytatott, továbbtanulva mesterképzésünkre jött, majd kollégánk is lett doktori iskolánkban elvégzett tanulmányai után. Ha nem is mindannyian ilyenformán, de jelenleg négy kollégánk is Irén egykori tanítványa, kettejüknek pedig doktori témavezetője volt. Számos feladata ellenére folytatta kutatói tevékenységét, melynek eredményeként 2021-ben habilitált az Eszterházy Károly Egyetem Pedagógiai Kar Neveléstudományi Doktori Iskolájában, habilitációs dolgozatának címe: *A filantropizmus pedagógiai gondolatai*.

Irén aktív szereplője volt a hazai tudományos életnek, ahogy erről habilitációja során 2021-ben tudományos életrajza is beszámolt: „(...) számos tudományos és szakmai szervezet tagja vagy elnöke, ezek közül kiemelendők az alábbiak: MTA Köztestületének és az MTA Neveléstörténeti Albizottságának tagja, az MTA MAB Pedagógiai Szakbizottságának elnökségi tagja, az MTA MAB Nevelésfilozófiai és Pedagógiatörténeti Munkabizottságának tagja, a HERA (Magyar Nevelés- és Oktatóskutatók Egyesülete – Hungarian Educational Research Association) egri tag-szervezetének elnöke és Neveléstörténeti Szakosztályának tagja, a World Council of Comparative Education Societies tagja, az Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominata Sectio Paedagogica főszerkesztője. Műhelyteremtő tevékenysége során 2015-ben létrehozta a Pedagógia Tanszéken Az óvoda-iskola átmenet kutatócsoportot, majd 2016-ban elindította a hozzá kapcsolódó szakmai fórumot, mely évenként megrendezésre kerül.”

Emberi, szakmai és tudományos téren fontos kapcsolódási pontokon lévő kollégái idézték föl kérésre Irén tevékenységét, személyiségét, rájuk gyakorolt hatását. A továbbiakban ezekből a gondolatokból válogatok.

Simándi Szilvia, a Neveléstudományi Intézet Andragógia és Közművelődési Tanszék vezetője:

„2014-ben Pedagógiai Kar három önálló tanszéke, a Neveléstudományi Tanszék, az Andragógiai és Közművelődési Tanszék és a Kisebbségtudományi Tanszék az intézmény szervezeti koncepcióját követve, valamint a tanszékek eddigi együttműködését erősítve intézetet hozott létre 2014. szeptember 1-től Neveléstudományi Intézet néven.

Kiváló intézetigazgatónk volt, inspirálta, egyengette munkatársai szakmai pályafutását, sorsunkat szívéen viselte, sokat tett a Neveléstudományi Intézet szellemiségének és támogató légkörének megteremtéséért. Értékteremtő, mintaadó személyiség volt. Bármikor lehetett hozzá fordulni, szakmai tanácsaira és szeretetteljes emberi támogatására mindig számíthattunk. Öröm volt vele tanszékvezetőként együtt dolgozni. Az egységes elgondolást közösen átbeszélve, egyeztetve szabad kezet adott a közművelődési tanszék vezetésében, támogatta a tanszékek szakterületeinek a kidomborítását, ezzel is képviselve, milyen sokszínű és összefonódó területet is gondoz az intézet.

2014-ben indult el az egri felsőoktatási intézményben a *Tudományról Diákoknak Kíváncsiságból (TDK) – Tehetségútlevél a felsőoktatásba* elnevezésű program, melyben az indulástól kezdve részt vett, egyik alapító tagja volt. Az egyes megbeszéléseken mindig konstruktívan és aktívan vette ki részét a munkából. Másfelől a Pedagógia Tanszék TDK-tanárelnöke volt. A Somos Lajos Tudományos Diákkör kezdetben a pedagógia szakos hallgatók diákköri munkáját támogatta, majd az intézet megalakulásával a közművelődés területén tudományos diákköri munkát készítő hallgatók is bekapcsolódtak a munkába, és a Somos Diákkör a két tanszék vezetőinek közreműködésével működött tovább, összhangban a közös célkiűzésekkel. Számos alkalommal közös házi TDK-konferenciát szerveztünk, többek között azért, hogy a hallgatók is rálássanak egymás szakterületeire.

A HERA egri tagszervezetének megalakítására kapott felkérést, melyben társelnökként szintén együtt dolgoztunk. 2019-ben Eger adott otthont a HuCER konferenciának, melynek megszervezéséhez és a konferenciakötetének megszerkesztéséhez tevékenyen hozzájárult (lásd: Hideg et al., 2020). Sokat tanultam tőle, számos közös élmény kötött össze minket és hosszú évek barátsága. Hálás vagyok mindazért, amit tőle kaptam szakmailag és emberileg egyaránt.”

Hanák Zsuzsanna, a Pszichológiai Intézet vezetője:

„Sok időt töltöttünk együtt, sokat beszélünk a pedagógiáról, pszichológiáról, pedagógusképzésről és ezen belül, kiemelten a tanárképzésről. Kifogyhatatlan volt a bölcsességekből, s mindnyájunkat lenyűgözött páratlan műveltségével, szel-

lemének szabad szárnyalásával, gondolatainak eredetiségével és egyéniségének sokszínűségével. Új tanév kezdődött, és ilyenkor látjuk, hogy kikre számíthatunk a munkában, sajnos nagyon hiányzik valaki. Egy ember életét nem lehet pár leírt gondolattal összefogni, de emléket állítani és emlékeztetni rá igen.

Irén nemcsak tanár, kutató és történész volt, hanem példamutató ember is. Olyan ember, aki minden munkáját lelkiismeretesen, szorgalmasan és alázattal végezte. Fáradhatatlanul tanította a hallgatóit, gyarapította, gondozta a Neveléstudományi Intézet tudományos tevékenységét. Eredményeit a fiatal oktatókollégáknak átadta, kiváló mentor volt. A neve nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi tudományos életben is megjelent publikációi révén.

Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Pedagógiai Karán nagy úrt hagyott maga után. A Pedagógiai Kar Tudományos Bizottságának, a TDK Bizottságának, valamint a Kötületési Bizottságának egyaránt tagja volt. Kiemelkedő munkát végzett a Somos Lajos Tudományos Diákkör Tehetséggondozó Műhelyében mint társelnök, és a Pedagógia Tanszék TDK-tanárelnökeként. Munkásságát több kitüntetéssel ismerték el: Eszterházy Károly Emlékérem, MTA – MAB Mérei Ferenc Tudományos Díj, Minerva Agriensis – Nők a tudományért díj.

Halk beszédével, egyenes tartásával, szeretetet árasztó tekintetével sokunk példaképe lehet. Kiegyensúlyozottság, önfegyelem és mértéktartás sugárzott belőle. Olyan ember benyomását keltette, aki elfogadta sorsát, az emberi élet korlátait, a mindenkori adott helyzetet, és igyekezett kihozni belőle azt, ami tőle tellett. Mindig új és új célokat tűzött maga elé. Optimista, nyitott ember volt, a hosszan tartó, komoly betegsége ellenére tudott örülni annak, ami jó, ami szép, ami érték.”

Homoki Erika, a Tanító- és Óvóképző Intézet vezetője:

„Irén maga volt a nagybetűs EMBER, nemcsak nekem, hanem kollégái, barátai és hallgatói számára egyaránt. Erre az emberségre és szakmai alázatra volt szüksége, amikor megkapta élete egyik nagy szakmai kihívását 2014-ben, mégpedig az újra elindított tanító szak koordinálását az Eszterházy Károly Főiskola egri campusán. Nagy lendülettel látott neki a feladatnak, amely komoly energiabefektetést igényelt tőle és a tanszék oktatóitól egyaránt. Mint minden kezdet esetén, sok nehézséggel kellett szembenéznie, de erről mindig tüzzel beszélt, olyan munkaként jellemezte, amelybe érdemes energiát fektetni. Fáradhatatlanul dolgozott, törekedett arra, hogy az oktatói állományt stabilizálja, megtalálja a képzés számára legjobb szakembereket az egyetem berkein belül.

Személyesen 2017-ben találkoztam Irénnel, amikor a természettudományos tanegységek tanításába kapcsolódtam be. A rá jellemző teljes nyitottsággal fogadott, s ha kérdésem volt, mindig tudta rájuk a választ. Hamar megtaláltuk a közös hangot a tanítók kiemelten fontosnak tartott szerepe mentén. Sokszor beszélgettünk az ideális tantervről, képzésről, a meglévő dokumentumok és gyakorlatok finomításáról, a képzés igényeihez igazításról. Ez folyamatos odafigyelést kívánt részéről, kiemelkedően magas szinten végezte szakfelelősi feladatát.

A szervezési feladatok sokasága mellett is fontosnak tartotta a hallgatói közösségépítést, a hallgatói-oktatói kapcsolatokat. Ezért a kötelező feladatokon túl is időt szentelt a hallgatókkal való személyes kapcsolattartásra. Több volt, mint tanár, a szó szoros értelmében vett mentora minden hozzá fordulónak. Az egyik hallgatója így mesélt róla: »Tanárnő az az ember, akihez, ha egy problémával bemegyünk, azt ott helyben megpróbálja megoldani, és úgy jövünk ki az irodájából, hogy minden rendben lesz.«

A hallgatói rendezvényeken is rendszeresen részt vett, tanúskodnak erről az intézet falán található tablók is: szakestek és táncház, szalagtűző, szabadtéri sütögetés. De nemcsak részt vett, hanem szervezett is szakmai programokat, alternatív iskolalátogatásokat számukra Egerben, Budapesten, Hejőkeresztúron.

A 2020-as év nagy változást hozott az életében, mert megalakult a Tanító- és Óvóképző Intézet, amit szakmailag támogattott. Később, mikor átvettem az intézet vezetését sokszor mentem hozzá beszélgetni, tanácsot kérni, és ő mérhetetlen türelemmel és barátsággal segítette jó mederbe terelni a dolgokat. Továbbra is részt vett a tanító szakos rendezvényeken, együtt tűztük fel a végzősök szalagjait még 2022 őszén is, hiszen a hallgatók még az ő szárnyai alatt kezdték meg képzésüket.

Segítette az intézet humánerőforrás-fejlesztését is, rátermett doktoranduszokat ajánlott. Márpedig, ha valakit ő ajánlott, az egyben garanciát is jelentett arra, hogy az illető nemcsak megfelelő szakember lehet, hanem elsősorban jó ember és pedagógus, amilyen ő maga is volt.”

Ugrai János neveléstörténész:

„Irénnel több mint 20 éves szakmai barátság fűzött össze. Kapcsolatunknak két nagyobb szakasza volt. Az egyiket tisztán a közös neveléstörténeti érdeklődés, a másikat pedig a pedagógusképzésben folytatott közvetlen munkatársi viszonyunk határozta meg. A 2000-es évek elején a Debreceni Egyetem Neveléstudományi Doktori Programjában, s ott is főként Kozma Tamás kutatózemináriumán ismerkedtünk meg. Ez a kurzus hétről hétre megkövetelte, hogy a hallgatótársaink által

írt tanulmányokhoz, leendő disszertációfejezetekhez fűzzük hozzá a gondolatainkat. Emlékszem, Irén a legelső megnyilatkozásaival máris felhívta magára a figyelmet – nemcsak az enyémet, hanem úgy általában felkapták a fejüket a csoport tagjai. Ezt elsősorban azzal a senkiével nem összekeverhető hangnemmel vívta ki, amit aztán utána is mindig tapasztaltam tőle: higgadt volt, felkészült, empatikus és visszafogott határozottságában hihetetlenül kulturált.

Aztán hamar kiderült, hogy ez a maga körül kellemes hangulatot teremtő kollegánő nemcsak hozzám hasonlóan neveléstörténeti témán dolgozik, de ráadásul azon kevesek egyike, aki az általam is vizsgált korszakot, a XIX. század első felét kutatja. A doktori témája a reformkori magyar arisztokraták neveltetése volt. Elsősorban azokat a forrásokat kutatta fel, amelyekben az arisztokraták emlékeztek vissza a családi neveltetésükre, magántanítójukra, illetve amelyekben a magánnevelőik szedték pontokba nevelési elképzeléseiket, koncepciójukat. Irén igen kitarító, szívós munkával kutatta fel ezeket a forrásokat, s mutatta be őket plasztikusan, színesen.

A 2010-es évek elején egy ideig foglalkoztam Genersich János filantropista nézeteivel, amiről sokat beszélgettünk. Ezeknek a tervezgetéseknek és beszélgetéseknek végül az lett az eredménye, hogy a biztatásomra ő vállalta azt, hogy a filantropizmus hazai recepcióját teljességre törően vizsgálja. Ebből született aztán a Bolyai-ösztöndíjas projektje, majd pedig ebből a témából írta meg a habilitációs értekezését is.

A másik történet egy kicsit rövidebb: négy évig dolgoztam azon a tanszéken és abban az intézetben, amelyet Irén vezetett. Ekkor már nem jutott annyi időnk a mindkettőnk legjobban érdeklő történeti problémákra. Irén a főnököm volt, én pedig Egerbe kerülve egyfelől azzal szembesültem, hogy hirtelen csaknem a pedagógusképzés teljes vertikumában tanítok. A tanárképzésben nagy oktatói gyakorlatom volt már, de az új helyzet volt, hogy egyik órán óvodapedagógusoknak, a másik órán tanár szakosoknak, majd gyógypedagógusoknak, netán neveléstudomány mesterszakosoknak kell részben hasonló témájú, részben viszont eltérő funkciójú órákat tartanom. A másik személyes „egri sokkom” a meglehetősen nagy hallgatói összlétszám volt. Ezeket az új élményeket segítette megemésztetni Irén – gondos mentornak nevezném leginkább azt a szerepet, melyet vezetőként tapasztaltam tőle. Sokat beszélgettünk ezekről, az egri intézmény szervezeti sajátosságairól, a képzések egymáshoz való viszonyáról. S valami ilyen mentorszere-

pet láttam akkor is, amikor a hallgatóknak (leginkább a szívéhez legközelebb álló tanító szakos hallgatóknak) mutatott utat.

Higgadt volt és empatikus, határozott és kulturált. Pont olyan, mint amilyenek 15-20 évvel korábban megismertem.”

Pukánszky Béla, a Neveléstudományi Doktori Iskola vezetője:

„2008 októberében került adásba az Eszterházy Károly Főiskola keretei között működő Líceum Televízió *Arcképek* című sorozatában a Virág Irénről készített portréfilm.¹ A műsorban Kis-Tóth Lajos műsorvezető (a főiskola akkori rektorhelyettese) beszélgetett a fiatal adjunktussal, aki ugyanazon év június 18-án védte meg doktori disszertációját a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Humán Tudományok Doktori Iskolájában. Virág Irén – miután röviden összefoglalta addigi középiskolai tanári, főiskolai oktatói és kutatói pályafutását – közérthetően, de a feltárt forrásokat biztos tudással elemezve nyújtott betekintést doktori értekezésének témájába, ami a magyar arisztokrácia neveltetése volt a XVIII. század végétől a XIX. század közepéig terjedő időszakban. A releváns primer és szekunder források tömegére épülő – mellékletekkel együtt közel háromszáz oldalas – disszertáció nemcsak meggyőző képet nyújtott szerzőjének széles körű és elmélyült tudásáról, hanem – a tények, történések és kutatási eredmények leíró-elbeszélő bemutatása mellett szakszerűen érvelve is olvasmányos írásmódjának köszönhetően – már akkor előrevetítette egy nagyon impozáns életmű ígérését.

A minden téren meggyőző doktori értekezés szövege és a fő kutatási témájáról szívesen és nagy kifejezőerővel mesélő riportalany-szerző már ott és akkor, 2008 őszén felvillantotta a későbbi kiforrott kutató legfőbb erényeit. Már ott sejthette a néző, hogy a magyar neveléstörténet-írás milyen értékes kutatóval gyarapodott személyében. A portréműsor végén a szerkesztő későbbi terveiről kérdezte, amire természetes egyszerűséggel hangzott a válasz: továbbra is tanítani szeretne a főiskolán, hiszen már a középiskolai tanári pályára is a tanítás szeretete vitte. A tanítás mellett természetesen a tudományos kutatást tartotta legfőbb feladatának, hiszen csak a saját kutatási eredményeit szóban és írásban rendszeresen publikáló oktató lehet hiteles tanítványai szemében.

Virág Irén kutatói és oktatói pályafutását mindvégig a tanítás és kutatás szerves egysége jellemezte. Szívesen, szakszerűen és nagy meggyőző erővel írt és adott elő a katedrán, a konferenciatermekben vagy éppen a Magyar Tudományos

¹ A portréfilm megtekinthető itt: <https://www.youtube.com/watch?v=E9cTpHn0LvU> (Megtekintés: 2023. 11. 06.)

Akadémia Neveléstörténeti Albizottságában, amikor annak új tagjaként székfoglaló előadását tartotta.

A fiatal kutató érdeklődésének fókuszába a következő évek során új témák is helyet kaptak az arisztokraták nevelési szokásai mellett. Egyre elmélyültebben kezdett el foglalkozni a magyar nőnevelés történetével, majd a XVIII. század végén kibontakozó, német filantropista pedagógia képviselőinek elméleti és gyakorlati-pedagógiai munkássága felé fordult a figyelme. Alapos német nyelvtudását e témában tudta igazán kamatoztatni: a filantropisták – köztük Basedow, Campe, Salzman, Trapp, Stuve, Guthsmuths, Vieth, Villaume és Gedike – eredeti műveinek ilyen sokoldalú értelmezésével, valamint e művek és a bennük kifejtett gondolatok hitelesen pontos pedagógiai eszmetörténeti kontextusba helyezésével rajta kívül nem foglalkozott más a mai magyar pedagógiatörténészek közül. E német irányzat forrásalapú, beható és alapos tanulmányozásán túl Virág Irén hiánypótló munkát végzett a filantropizmus pedagógiájának hazai recepciókutatása terén is. Elsőként mutatta be azt a hatást, amelyet a német filantropizmus gyakorolt a korabeli magyar főúri magánnevelők gondolkodásmódjára, és amely jól kitapinthatóan megjelent egyes magyar bentlakásos nevelőintézetek pedagógiai gyakorlatában is.

A kutatói-oktatói életpálya szervesen egymásra épülő állomásai közül a következő kiemelkedő esemény volt, amikor 2021 májusában benyújtotta habilitáció iránti kérelmét az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájához. A pályázat elbírálására felkért opponensek – Kéri Katalin egyetemi tanár és Nóbik Attila egyetemi docens – egyetértettek abban, hogy a jelölt a habilitációs eljárás elindításához szükséges feltételeket maradéktalanul teljesíti. Pályázata tartalmi és formai szempontból egyaránt kifogástalan volt. Az addigi oktatói és kutatói életművet mindkét felkért bíráló értékekben gazdag pályafutásként ismerte el. A *Filantropizmus pedagógiai gondolatai* címen benyújtott habilitációs dolgozatot is mindkét opponens kiemelkedően fontos munkának tartotta. Egyikük, Nóbik Attila a forrásgazdagságra utalva így ír: „A jelölt dolgozatában nagyon jól kitapintható az elköteleződése az eredeti források és azok korrekt kezelése iránt, fókuszja pedig szigorúan magára a tárgyra irányul. Ennek a felfogásnak jelentős hagyományai vannak a magyar neveléstörténet-írásban. [...] a források feldolgozásával, hazánkban még nem ismert szakirodalmak beemelésével egy értékes, újdonságokat hordozó dolgozat született.” Kéri Katalin így summázza a dolgozat erényeit: „Összességében úgy gondolom, hogy Virág Irén habilitációs értekezésként benyújtott műve számos, első ízben általa feltárt adatot és összefüg-

gést felszínre hozó, értékes, új tudományos eredményeket nyújtó és újabb kutatási lehetőségek egész sorát megnyitó, szép nyelvezettel megírt, inspiráló munka. Az eddig a témáról közölt tanulmányokat követően véleményem szerint ez a kutatás egy monográfiában is összegezhető lenne.”²

A habilitációs előadásokra 2021. szeptember 23-án került sor az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Líceumában.³ A magyar, valamint német nyelvű tudományos előadás (*A filantropizmus hatása Magyarországon, Die Wirkung des Philantrophismus in Ungarn*) és a tantermi előadás (*A filantropinumok kialakulása és működése*) során egyaránt kiemelkedően szép, értékekben gazdag teljesítményt nyújtott Virág Irén. Ahogyan tőle már megszoktuk: higgadtan nyugodt elbeszélő stílusban, de esztétikailag is élményszerűen kiforrott nyelvezettel, mintegy elbeszélve-mesélve vezette végig hallgatóságát a neveléstörténet e fontos és érdekes témakörein.”

Nehéz újabb mondatokat írni összegzésként. Virág Irén mindössze 51 éves volt. Nem kétséges azonban, hogy életével, munkásságával jobbá tette világunkat. Nem élt hiába, emlékét szeretettel és tisztelettel őrizzük.

Irodalom

Hideg Gabriella, Simándi Szilvia és Virág Irén (Eds.) (2020). *Prevenció, intervenció és kompenzáció. HERA évkönyvek VII.* Debreceni Egyetemi Kiadó Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete. <https://mek.oszk.hu/20900/20929/20929.pdf>

Her Wisdom Was Inexhaustible- in Memory of Irén Virág

Irén Virág's successful career set an example for her colleagues and students. In addition to her research on the history of education, she was also one of the leading representatives of teacher training.

Keywords: *Irén Virág, teacher education*

² Kéri Katalin egyetemi tanár szakmai bírálata.

³ A habilitációs előadások jelenleg is megtekinthetők az Interneten: <https://www.youtube.com/watch?v=QPFsRkQjllw> (Utolsó megtekintés: 2023. 11. 06.)